

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie roli parków technologicznych w przemianach przemysłowych w nowych państwach członkowskich UE

(2006/C 65/11)

Dnia 10 lutego 2005 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny na podstawie art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego postanowił sporządzić opinię w sprawie roli parków technologicznych w przemianach przemysłowych w nowych państwach członkowskich UE.

Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemysle, odpowiedzialna za przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła opinię dnia 23 listopada 2005 r. Sprawozdawcą był **Janós TÓTH**, współsprawozdawcą **Jiří KUBÍČEK**.

Na 422. sesji plenarnej w dniach 14-15 grudnia 2005 r. (posiedzenie z dnia 14 grudnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 127, przy 6 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię:

1. Wstęp

1.1 Podczas sesji w marcu 2005 r., Rada Europejska zdecydowała ożywić strategię lizbońską, przesuwając jej akcent na wzrost i zatrudnienie.

1.2 W zaleceniu nr 10667/05 z czerwca 2005 r. Rada, w ramach zintegrowanych wytycznych, sformułowała propozycje dotyczące ogólnych wytycznych dla polityki gospodarczej (OWPG) na lata 2005-2008.

1.3 Ósma wytyczna OWPG wzywa do wspierania wszelkich form innowacyjności w państwach członkowskich. EKES wykazuje w niniejszej opinii, że spośród proponowanych w tym celu środków, opisywane w niej parki spełniają wszystkie warunki nałożone przez Radę i mogą być uważane za „bieguny innowacyjności”, przedstawiane jako drugi środek promowania innowacji. Wydaje się, że we wszystkich państwach członkowskich parki te łączą wyższe uczelnie i inne instytuty badawcze z jednej strony, a przedsiębiorstwa z drugiej oraz integrują poziom lokalny i regionalny, przyczyniając się w ten sposób do niwelowania różnic w rozwoju technologicznym pomiędzy regionami.

1.4 EKES podkreśla również, że już obecnie parki, o których mowa w niniejszej opinii, w dużej mierze przyczyniają się do realizacji celu dziesiątej wytycznej OWPG. Ich funkcje statutowe wpłatają się w tkankę przemysłową, która zdaniem Rady jest niezbędna na terenie Europy, a ich wyjątkowa konkurencyjność wzmacnia przemysłowe podstawy Unii.

1.5 Parki w nowych państwach członkowskich UE organizowane są według podobnych zasad jak instytucje tego typu w piętnastu starych państwach UE czy innych miejscach na świecie. Inne są tylko nazwy: terminy najczęściej pojawiające się w sformułowaniach prawnych to park przemysłowy, park naukowy, park technologiczny, technopolis, park badawczy, park biznesu, centrum innowacji i inkubator technologiczny. Cele są jednak wszędzie jednakowe. Park jest polem interakcji pomiędzy nauką i technologiami z jednej strony, a rozwojem gospodarczym z drugiej strony. Kumuluje synergię płynącą ze

współpracy pomiędzy instytucjami i przedsiębiorstwami, starając się uprościć dostęp do rynku; poza tym dostarcza wysoko zaawansowanych, specjalistycznych usług, koncentrując się na inkubacji przedsiębiorstw, działaniach typu *spin-off* i tworzeniu sieci kontaktów.

1.6 Dwa przyszłe państwa członkowskie, które rozpoczęły negocjacje akcesyjne z UE, Bułgaria i Rumunia, wydały ustawy w kwestii parków przemysłowych i technologicznych.

1.7 Parki tworzą ramy ułatwiające innowacyjność i wspierające rozwój terytorialny. Ich działalność obejmuje zazwyczaj inkubację przedsiębiorstw, promocję transferu technologii i programy sprzyjające inwestorom nieformalnym („aniołom biznesu”); stwarzają również wyjątkową okazję przygotowania i przeprowadzenia transakcji z udziałem kapitału wysokiego ryzyka. Parki uczestniczą również w istotnym stopniu w tworzeniu, inicjowaniu i wprowadzaniu identycznych lub podobnych programów wspólnotowych; są wydajnymi partnerami, zdolnymi do funkcjonowania sieciowego.

1.8 Tworzeniu i rozwojowi parków w dziesięciu nowych państwach członkowskich towarzyszy najczęściej praktyczne zastosowanie zasad poszanowania środowiska. W przypadku nowo budowanych instalacji, zastosowanie tych zasad jest z góry gwarantowane poprzez przestrzeganie rygorystycznych przepisów ochrony środowiska wprowadzonych w wyniku harmonizacji, stanowiącej jeden ze wstępnych warunków przystąpienia do UE. W przypadku zakładania parku w wyniku reorganizacji lub przemian przemysłowych, jego otwarcie stanowi najczęściej pierwszy krok ku wprowadzaniu rozwiązań przyjaznych dla środowiska.

1.9 Parki przemysłowe powstały w wyniku jednoczesnego wystąpienia kilku tendencji rozwojowych. Stanowią regionalną (lokalną) odpowiedź na zjawisko globalizacji, na potrzebę przezwyciężenia licznych problemów natury kulturowej, narodowej i etnicznej, a także na potrzebę wyrównania różnic w poziomie rozwoju gospodarczego.

1.10 Rozwiązania jakie zapewniają parki mają wyraźnie pozytywny wpływ na zatrudnienie, tworząc wiele nowych miejsc pracy (np. na Węgrzech od 1997 r. powstało przeszło 140 tys. nowych miejsc pracy). Rozwój parków wpływa również pozytywnie na lokalizację przedsiębiorstw w danym regionie i pozwala ubiegać proces dezindustrializacji (od 1997 r. na terenie węgierskich parków przemysłowych założono ponad 2,5 tys. przedsiębiorstw). Utworzone w ten sposób miejsca pracy związane są przede wszystkim z wysoko rozwiniętymi technologiami i wymagają wysokiego poziomu specjalistycznej wiedzy, aby odpowiedzieć na wyzwania restrukturyzacji przemysłowej.

1.11 W bardziej rozwiniętych krajach europejskich, a zwłaszcza w piętnastu starych państwach UE, instytucjonalny, prawny i finansowy system regionalizacji rozwijał się na przestrzeni dziesięcioleci. To samo dotyczy struktur rozwoju przemysłowego i terminologii, które lepiej odpowiadają zmieniającym się warunkom wzrostu gospodarczego oraz krajowym i wspólnotowym systemom pomocy. W nowych państwach członkowskich w dalszym ciągu należy skupić się na postępie w tych dziedzinach, by nadrobić opóźnienia i dogonić znajdujące się w czołówce pozostałe kraje UE. W kontekście tych starań, parki przemysłowe posiadały i nadal posiadają szczególne znaczenie. Istotnie przyczyniają się do poprawy konkurencyjności, zmniejszania różnic w rozwoju terytorialnym oraz rozwiązywania problemu bezrobocia. Sytuacja jest o tyle specyficzna, że stosunki gospodarcze i społeczne przeważające w chwili przystąpienia do Unii przejawiają w dalszym ciągu pewną dualność: elementy systemu instytucjonalnego, tradycyjnych form zarządzania i finansowania — jakkolwiek w dużej części w fazie schyłkowej — są w nich wciąż obecne, sąsiadując z rozwijającymi się od niedawna elementami systemu zarządzania i administrowania, który odgrywa coraz istotniejszą rolę.

W krajach przystępujących do UE, parki przemysłowe powstają jako wyraz nowych ambicji w dziedzinie polityki gospodarczej i przemysłowej oraz rozwoju terytorialnego.

1.12 Niniejsza opinia z inicjatywy własnej zmierza do przedstawienia, w świetle misji jakie spoczywają na UE, potencjału parków przemysłowych i elementów, które je wzajemnie łączą. Infrastruktury te, promując spójność gospodarczą i społeczną, zasługują na specjalną uwagę w aspekcie przemian w przemyśle. Należy podkreślić, że to właśnie utworzenie wewnętrznej struktury przepisów UE wzmocniło rolę parków przemysłowych w państwach UE. Skądinąd niektóre nowe państwa członkowskie i państwa prowadzące negocjacje akcesyjne zareagowały na tę przemianę już wiele lat temu. Jednocześnie, nie we wszystkich państwach zostały sformułowane strategie polityki gospodarczej, które obejmowałyby potencjał parków przemysłowych w jego złożoności i określały wytyczne biorąc pod uwagę wymagania integracji międzynarodowej.

1.13 W dokumencie Komisji nr IP/05/1252, komisarz europejski ds. przedsiębiorstw i przemysłu stwierdza, wspólnie z komisarzem europejskim ds. nauki i badań naukowych, że innowacja i badania leżą w sercu przedsiębiorczości. Mówi się przy tej okazji o znaczeniu biegunów innowacji i klastrów

przemysłowych i zorientowanych na badania naukowe: punkt 3.2 planu działania promocyjnego na rzecz badań i innowacji wzywa do promocji tych biegunów i klastrów oraz apeluje do państw członkowskich o pełne wykorzystanie możliwości oferowanych przez fundusze strukturalne (MEMO/05/366).

1.14 Parki przemysłowe, technologiczne, naukowe i inne struktury podobnego rodzaju pełnią rolę biegunów innowacji i przyczyniają się w ten sposób do osiągnięcia priorytetów bieżącej fazy wdrażania OWPG 2005-2008 oraz strategii lizbońskiej. Za pomocą niniejszej opinii z inicjatywy własnej, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny pragnie poprzeć współpracę pomiędzy strukturami tego samego typu istniejącymi w piętnastu starych i dziesięciu nowych państwach członkowskich UE, a także ich rozwój. Poza tym, Komitet pragnie polepszyć dostępność środków pomocowych oferowanych przez Komisję Europejską i inne instytucje unijne dla parków przemysłowych, technologicznych, naukowych i innych we wszystkich państwach członkowskich UE.

2. Parki przemysłowe jako bieguny innowacji: typy parków i ich rozwój na świecie

2.1 Typy parków

Z doświadczeń międzynarodowych wynika — co potwierdzają wymieniane powyżej źródła — że nie istnieją, ściśle rzecz biorąc, dwa identyczne parki przemysłowe. Naturalnym jest również, że poszczególne parki podlegają nieustannym zmianom. Rozwijające się sieci dobrze ukazują tę różnorodność, jak również zdolność adaptacyjną parków do zmieniających się potrzeb. W związku z tym, w poniższej analizie pojęcie „biegun innowacji” rozumiane jest szerzej, obejmując nie tylko działalność prowadzoną w parkach i ściśle związaną z innowacjami w sektorze przemysłowym, technologicznym, naukowym lub innym, lecz także szeroką gamę działalności innowacyjnych generujących wartość dodaną.

Podejście to harmonizuje z terminologią wykorzystywaną przez Komisję Europejską do określania biegunów konkurencyjności i innowacji. Zgodnie z definicją Komisji, bieguny tworzone są przez ścisłą współpracę przedsiębiorstw, ośrodków szkoleniowych i publicznych lub państwowych instytutów badawczych na określonym obszarze geograficznym. W biegunach prowadzi się wspólne projekty o charakterze innowacyjnym, inicjując synergię pomiędzy lokalnymi podmiotami. Te wspólne działania skoncentrowane są w określonych obszarach badań naukowych lub procesów technologicznych i muszą wytwarzać masę krytyczną, by zapewnić konkurencyjność i zauważalność na poziomie międzynarodowym.

2.2 W klasyfikacji parków ze względu na funkcje (zadania) wyróżnić można:

- parki naukowe,
- parki technologiczne,
- centra innowacji,
- parki biznesu.

Charakteryzuje je globalna struktura organizacyjna typu:

- technopolis,
- biegun technologii,
- okręg technologiczny,
- strefa ekonomiczna i metaokręg.

Ze względu na cechy lokalizacji zasadniczo można wymienić dwa typy parków, które znacząco różnią się od siebie:

- parki przemysłowe typu „greenfield”,
- parki przemysłowe zakładane na terenach rewaloryzowanych.

2.3 Parki podlegają stałym przemianom, przechodząc przez fazy rozwoju. Monumentalne infrastruktury przemysłowe powoli znikają, ustępując miejsca strukturom zdolnym generować bardziej zaawansowane produkty o większej wartości dodanej, w których ITC i szeroka gama innowacyjnych usług oferowanych przez zarząd parków zlokalizowanym na ich terenie przedsiębiorstwom odgrywa coraz większą rolę.

3. Przegląd sytuacji w nowych państwach członkowskich UE

3.1 Ogólnie rzecz biorąc, w dziesięciu państwach członkowskich, które przystąpiły do UE 1 maja 2004 r., istnieją parki przemysłowe odpowiadające pod względem infrastruktury pewnym typom szczegółowo opisanym w punkcie 2.1. Cypr posiada wiele struktur zwanych „inkubatorami przedsiębiorstw”. Częściowo finansowane przez rząd, te prywatne podmioty zawiadują różnymi konkretnymi projektami.

3.2 W Republice Czeskiej utworzono 82 strefy przemysłowe za pośrednictwem CzechInvest, rządowej agencji ds. inwestycji i rozwoju przedsiębiorstw, w ramach rządowego programu promowania rozwoju stref przemysłowych. W 2001 r. program ten został uzupełniony o nowe podprogramy zatytułowane „Regeneracja stref przemysłowych”, „Budowa i renowacja nieruchomości pod wynajem” i „Akredytacja stref przemysłowych”.

3.3 W Estonii istnieją różne rodzaje parków przemysłowych o odmiennych cechach i genezie. Część z nich powstała dzięki poparciu samorządów lokalnych i innych organizacji. Zajmują się głównie badaniami i rozwojem i współpracują z dużymi uczelniami wyższymi. Obecnie istnieją dwa parki tego rodzaju: w Tartu i w Tallinie. Parki przemysłowe założone z inicjatywy prywatnej składają się z przedsiębiorstw komercyjnych, a ich działalność koncentruje się głównie w dziedzinie logistyki, handlu, przemysłu i usług.

3.4 W Polsce, większość „parków przemysłowych” powstała w ciągu ostatnich lat. To że nie odgrywają one obecnie znaczącej roli ekonomicznej wynika zasadniczo z faktu, iż aktualnie inwestorów, szczególnie zagranicznych, przyciąga głównie 14 specjalnych stref ekonomicznych (SSE). Strefy te utworzono między 1995 r. a 1997 r., na okres 20 lat, na mocy dekretów rządowych przyjętych w oparciu o przepisy prawne. Aby wspierać rozwój regionalny, zostały one założone w regio-

nach o niskim poziomie rozwoju przemysłowego lub wymagających restrukturyzacji przemysłowej. Początkowo inwestorom gwarantowano zwolnienia z podatku od przedsiębiorstw w wysokości 100 % w pierwszych 10 latach i 50 % w kolejnych 10 latach działalności, a także całkowite zwolnienie z podatku od wybudowanych nieruchomości. 1 stycznia 2001 r. wprowadzono system preferencji zgodny ze standardami wspólnotowymi. Jako że specjalny statut SSE powinien zakończyć się najpóźniej w grudniu 2017 r., należy zakładać że w przyszłości rosnąć będzie znaczenie, liczba i powierzchnia parków przemysłowych.

3.5 Na Łotwie parki nazywa się „parkami biznesu”. Przedsiębiorstwa decydują się na lokalizację w parkach ze względu na infrastrukturę i inne korzystne warunki administracyjne. Narodowy program badań i rozwoju na Łotwie podlega ustawie o innowacji.

3.6 Na Litwie zdecydowane wysiłki podejmowane przez państwo celem wspierania rozwoju pracochłonnych sektorów gospodarki o stosunkowo wysokiej wartości dodanej (przemysłu elektronicznego i elektroniki samochodowej) lub sektorów przemysłu i usług wymagających dużego kapitału intelektualnego (biotechnologie, IT, technika laserowa) przyczyniły się do przemysłowej restrukturyzacji kraju. Wprowadzony w drugiej połowie lat 90. program, zmierzający do rozwoju „parków przemysłowych” o zorganizowanej infrastrukturze, położonych w pobliżu dużych miast, stanowi jeden z instrumentów rozwoju gospodarczego Litwy. Dostępność wykwalifikowanej siły roboczej sprawia, że działania zmierzające do rozwoju przemysłowego koncentrują się w bezpośrednim sąsiedztwie dużych miast.

3.7 Na Węgrzech rząd wprowadził w 1997 r. system rozwoju parków przemysłowych. Długoterminowe scenariusze rozwoju poszczególnych parków przemysłowych podlegają kwalifikacji przez ministerstwo gospodarki. Jeśli ich poziom jest satysfakcjonujący, obiekty uzyskują prawo do nazwy „park przemysłowy”. Celem parków przemysłowych jest zwiększanie konkurencyjności, tworzenie miejsc pracy oraz zapewnianie warunków do prowadzenia działalności przemysłowej, logistycznej i usługowej, zgodnej ze standardami wspólnotowymi i przyjaznej dla środowiska. W węgierskich parkach przemysłowych działa około 2,5 tys. zagranicznych przedsiębiorstw międzynarodowych i węgierskich MŚP, które zatrudniają ponad 140 tys. osób.

3.8 Na Malcie statystyki za zeszły rok wskazują na dość istotny udział produkcji przemysłowej w gospodarce. Agencja promocji inwestycji Malta Enterprise utworzyła centrum inkubacji przedsiębiorstw w celu promowania projektów o charakterze innowacyjnym w takich sektorach jak technologie informatyczne, telekomunikacja, projektowanie w dziedzinie mechaniki i inżynierii elektrycznej, wzornictwo przemysłowe, odnawialne źródła energii i biotechnologia. Centrum inkubacji udostępnia przedsiębiorstwom działającym w powyższych branżach możliwości finansowania i inwestowania, jak też rozmaite infrastruktury konieczne do ich funkcjonowania.

3.9 Na Słowacji pomoc dla parków przemysłowych podlega ustawie o parkach przemysłowych (193/2001), zmienionej w 2003 r. i 2004 r. Zgodnie z tą ustawą, za parki przemysłowe uważa się strefy określone w planie zagospodarowania przestrzennego, na których terenie jedno lub więcej przedsiębiorstw prowadzi działalność przemysłową. Samorządy lokalne i regionalne mogą tworzyć parki przemysłowe na posiadanych terenach. Ustawa pozwala poza tym na wspólne utworzenie parku przemysłowego przez dwie lub więcej gmin w oparciu o umowę.

3.10 W Słowenii parki przemysłowe noszą nazwę „parków technologicznych”. Ich celem jest działanie jako katalizator zakładania i rozwoju przedsiębiorstw, które wymagają zaplecza zaawansowanych technologii i istotnych przygotowań o charakterze naukowym. Parki technologiczne tworzą również infrastruktury fizyczne i intelektualne, konieczne dla wdrażania tych inicjatyw, przykładając szczególną wagę do potrzeb MŚP. Służą również jako ogniwa łączące przedsiębiorstwa z instytucjami szkolnictwa wyższego. Z dokumentacji ministerstwa gospodarki wynika, że park technologiczny jest osobą prawną, która towarzyszy realizacji projektów, podczas gdy inkubator, posiadając również osobowość prawną, ogranicza się do stworzenia warunków koniecznych do ich rozpoczęcia.

4. Cele strategiczne, modele

4.1 Parki — jakiegokolwiek byłyby między nimi różnice — stopniowo łączą się w sieci, które osadzając się w polityce gospodarczej, przemysłowej i innowacyjnej danego kraju, wpisują się w całość celów publicznych. Badając priorytety władz publicznych, ich działania można zakwalifikować jako skoncentrowane na zadaniach (tematyczne i bazujące na źródłach publicznych), skoncentrowane na dystrybucji (na pierwszym planie stawiające wywierany wpływ i synergię) oraz ich kombinację.

4.2 Nie zawsze można odróżnić od siebie oba te modele w ścisły sposób na podstawie ogólnych celów, w takim sensie, że przykładowo, finansowe wspieranie najnowszych technologii za pomocą parków przemysłowych w danym regionie poprawia nie tylko sytuację w tym właśnie regionie, lecz służy również globalnemu rozwojowi innowacyjności. Jest to wyłącznie kwestia określenia priorytetów.

5. Proces lizboński i parki przemysłowe

5.1 Wśród szczególnie ważnych zadań strategii lizbońskiej wyróżnić można rozwój innowacji jako środka pobudzającego wzrost, rozwój i trwałość, wsparcie dla upowszechniania technologii, jak również wykorzystanie i komercjalizację wyników prac badawczo-rozwojowych. Parki przemysłowe i struktury z nimi związane odgrywają kluczową rolę w spełnieniu koniecznych ku temu warunków organizacyjnych, prawnych i finansowych.

5.2 Parki przemysłowe charakteryzuje szczególna rola jaką odgrywają w promowaniu innowacyjności. Z tego powodu nie wystarczy tylko, by tworząc sieci parków przemysłowych, zajmować się kwestiami dotyczącymi przemysłu i rolnictwa sensu stricto: do sprostania wyzwaniom, przed którymi stoi gospodarka, coraz bardziej niezbędna staje się mobilizacja intelektualnego potencjału uczelni wyższych i ośrodków akademickich. Poprawa konkurencyjności, osiągnięcie większej elastyczności ekonomicznej, wykorzystanie atutów zasobów ludzkich: cele te osiągnąć można wyłącznie z pomocą potencjału intelektualnego, kładąc nacisk na gospodarczą innowacyjność.

6. Transfer wiedzy, innowacje

6.1 Centra innowacji, agencje transferowe

6.1.1 Zasięg działania tych instytucji nie ogranicza się do ściśle określonej dziedziny: w rzeczywistości tworzą one pomosty między nauką a gospodarką, poprzez oferowane usługi (czy to bez nastawienia na zysk, czy komercyjnie) dla przedsiębiorstw danego regionu czy kraju. Zasadnicze rozróżnienie pomiędzy poszczególnymi kategoriami opiera się tutaj na usytuowaniu danej instytucji pomiędzy usługodawcami a przedsiębiorstwami korzystającymi z usług. Centra i agencje stymulują działalność przedsiębiorstw pomagając im w korzystaniu z dorobku naukowego, odgrywając w tym procesie niemalże rolę pośrednika. Z kolei instytucje świadczące usługi związane z badaniami i rozwojem posiadają w swych strukturach instytuty badawcze, które w pewnych wypadkach znajdują się w tych samych jednostkach organizacyjnych co przedsiębiorstwa korzystające z usług.

6.1.2 Usługi świadczone przez agencje i centra to głównie doradztwo, pośrednictwo technologiczne, zarządzanie bazami danych informacji handlowych, organizacja spotkań handlowych i targów, rekrutowanie ekspertów, udostępnianie infrastruktury potrzebnej do doświadczeń, wspieranie działań typu *spin-off*, nawiązywanie kontaktów z aniołami biznesu i łączenie w sieć.

6.1.3 Instytucje te świadczą przede wszystkim usługi doradztwa dla przedsiębiorstw. Rolę pośredników pełnią przykładowo centra innowacji w Holandii, sieć *attachés* ds. badawczo-rozwojowych w Norwegii. Świadczone przez nie usługi dla przedsiębiorstw polegają na zapoznawaniu ich z wynikami badań i ułatwianiu ich przyswojenia. W Niemczech, agencje i centra transferowe realizują transfer technologii w sposób bardziej bezpośredni, świadcząc usługi tego typu, podobnie jak istniejące w USA centra usług dla przemysłu przetwórczego. Wśród usług przez nie świadczonych wymienić można kredyty na badania finansowane w ramach programów publicznych: zapewniają one przedsiębiorstwom wsparcie finansowe, aby mogły one zatrudniać pracowników naukowych i pokrywać część ich wynagrodzeń.

6.1.4 Agencje tego typu tworzone są najczęściej w wyniku inicjatyw publicznych (lub ewentualnie za pośrednictwem izb handlowych, jak ma to miejsce w Niemczech), opierając się na przeświadczeniu, że beneficjenci tego typu programów nie mogliby skutecznie osiągać rozwoju technologicznego bez pomocy z zewnątrz (w większości wypadków publicznej) — oraz że skuteczność takich programów leży w długofalowym interesie gospodarki. W dziedzinie finansowania dostrzegalne są już większe rozbieżności: przykładowo budżet centrów niderlandzkich finansowany jest przez ministerstwo gospodarki, a ich usługi są częściowo nieodpłatne (pierwsze 16 godzin doradztwa). W Norwegii, działalność *attachés ds. badań i rozwoju* jest również finansowana z funduszy publicznych. Tymczasem w Niemczech i w USA centra uzyskują wsparcie finansowe ze specjalnego funduszu i maleje ono z upływem czasu (w Niemczech w ciągu trzech lat, w USA w ciągu sześciu lat począwszy od 50 %). Swoje usługi centra te świadczą częściowo bez nastawienia na zysk, częściowo na zasadach komercyjnych.

6.2 Instytucje świadczące usługi badawczo-rozwojowe

6.2.1 Cechą charakterystyczną tych lepiej zorganizowanych instytucji, które budują ściślejsze więzi pomiędzy światem naukowym a przemysłowym jest to, że łączą one w sieć ośrodki badań, zwłaszcza przemysłowych, instytuty rozwojowe, przedsiębiorstwa. Cechuje je to, że dostarczają one usług badawczo-rozwojowych w oparciu o kontrakty dotyczące konkretnych misji, przede wszystkim przedsiębiorstwom małym i średnim, korzystając ze wsparcia ze strony finansów publicznych. Mimo że ich działalność jest ściśle związana z wyższymi uczelniami, należy je traktować jako odrębne podmioty i odróżniać od agencji czy parków działających przy uczelniach.

6.2.2 Również te instytucje powstają w wyniku inicjatyw publicznych i funkcjonują częściowo w kontekście publicznym. Ich działanie — propagowanie wyników badań naukowych — opiera się częściowo na zleceniach ze strony sektora prywatnego (przemysłu), a częściowo ze strony sektora publicznego (ministerstwa). Istnieją jednak między nimi znaczne różnice w finansowaniu. Wynosi ono od 10 % do 100 % w pewnych przypadkach.

6.3 Parki jako pomosty między wyższymi uczelniami a przemysłem

6.3.1 Parki te usytuowane są najczęściej w sąsiedztwie instytucji generujących wiedzę (zasadniczo uczelni wyższych i ośrodków badawczych); związane są z nimi umową lub stanowią ich część (jak InfoPark na Węgrzech lub INNOTECH, park innowacji Politechniki Budapeszteńskiej). Jednakże to źródła publiczne (szczebla krajowego lub lokalnego) zapewniają ich funkcjonowanie od strony materialnej. Parki te w coraz pełniejszym wymiarze zapewniają warunki konieczne dla innowacji, poprzez wysoko zaawansowane infrastruktury techniczne. Z pomocą transferu technologii, konkretyzuje się coraz więcej faz procesu innowacji, a w wielu parkach można rozszerzać działalność aż po fazę wprowadzania na rynek gotowego

produktu, czy wręcz masową produkcję, a nawet aktywację nowej gałęzi przemysłu.

6.3.2 Wiele parków badawczych i naukowych posłużyło w miejscach, w których powstały za fundament dobrobytu, udostępniając wielorakie możliwości naukowe. Miejsca takie spotkać można we Francji (np. Lyon). Jeśli o chodzi o inne parki francuskie, w dużym stopniu lansują one model „technopolis”, uważany za zupełnie nowe pojęcie miasta. W dokładnie taki sam sposób, według modelu technopolis spokrewnionego z modelem francuskim, założono pierwsze parki japońskie, poza tym, że powstały one w ramach programu. Najbardziej znany park japoński to Tsukuba, utworzony jako nowe miasto całkowicie poświęcone nauce, stanowiące inwestycję typu „greenfield”. Obecne technopolie zakłada się z inicjatywy lokalnej. W Stanach Zjednoczonych, gdzie powstały pierwsze parki innowacji, zakładano je również na tej zasadzie (jak przykładowo Silicon Valley albo okolice drogi 128 w Bostonie).

6.3.3 Parki innowacji istnieją obecnie we wszystkich państwach Unii Europejskiej, od Lizbony po Ateny. Parki, które omówiliśmy jak dotąd, stanowią pośród organizmów zorientowanych na innowacje te najbardziej złożone, posiadające największą siłę organizacji, ponieważ wspierając innowacje oferują wszystkie wyżej wspomniane korzyści, które przynoszą parki.

7. Zalecenia

7.1 Zdaniem EKES-u Unia Europejska musi odgrywać aktywną rolę w promowaniu zakładania i rozwoju parków przemysłowych i technologicznych, które stanowią bieguny innowacji w państwach członkowskich i ich regionach. Chodzi o zapewnienie pełnej integracji starych i nowych państw członkowskich w rozszerzonym rynku wewnętrznym, co stanowi jedną z podstawowych składowych nowego partnerstwa dla wzrostu i rozwoju w ramach odnowionej strategii lizbońskiej. Ostatecznym celem jest:

- zwiększenie konkurencyjności nowych państw członkowskich i zmniejszenie międzyregionalnych dysproporcji, a zatem zagwarantowanie lepszej wydajności całej gospodarki europejskiej;
- podjęcie wyzwania, jakim jest rozwój konkurencyjności na poziomie lokalnym i regionalnym, poprzez zapewnienie sprawniejszego zarządzania restrukturyzacją przemysłową, ponownym wykorzystaniem zasobów naturalnych, finansowych i ludzkich, a także poprzez strategię gospodarcze i technologiczne pozwalające na reagowanie zarówno na możliwości jak i wyzwania płynące z integracji europejskiej i globalizacji rynku;
- zapewnienie pełnego wykorzystania możliwości wynikających ze sfinalizowania jednolitego rynku rozszerzonej Europy, przykładowo poprzez łączenie parków przemysłowych na poziomie ponadregionalnym, w oparciu o ich cele globalne;

- podwyższenie ogólnego poziomu badań i innowacji oraz pełniejsza i lepsza komercjalizacja i wprowadzanie na rynek ich wyników, poprzez ustanawianie jeszcze ściślejszych relacji pomiędzy sektorem MŚP a środowiskiem naukowo-badawczym, poprzez szkolenie wysoko kwalifikowanych pracowników zarówno poziomu operacyjnego jak i organizacyjnego, poprzez modernizację administracji publicznej i odnośnego prawodawstwa, a także rozwijanie umiejętności wszystkich uczestników procesów decyzyjnych dotyczących parków przemysłowych — celem jest uczynienie z Unii Europejskiej najbardziej dynamicznej gospodarki świata, przeznaczając na innowacje 3 % PKB;
- polepszanie, poprzez europejskie sieci parków technologicznych i przemysłowych, interakcji pomiędzy przemysłem, sektorem usług a sektorem finansowym, jak również polepszanie relacji technologicznych i zdolności do pozyskiwania i propagacji nowej wiedzy, w celu zwiększenia innowacyjności i konkurencyjności oraz w celu zapewnienia, że rozmaite cele — wzrostu, konkurencyjności, zatrudnienia, zrównoważonego rozwoju i równości szans — są zbieżne i osiągalne na drodze współpracy i konsensusu;
- kontrolowanie i regularne ocenianie efektów działalności parków przemysłowych i technologicznych, ich faktycznego potencjału technicznego i rzeczywistych wyników oraz korzystnych skutków jakie wywołują, w oparciu o znormalizowane i uprzednio określone kryteria;
- zapewnienie zgodności ze standardami europejskimi, również tymi, które dotyczą konkurencji i pomocy publicznej, z jednoczesnym uwzględnieniem ewolucji tych standardów.

7.2.1 EKES uważa, że na trzech poziomach — europejskim, krajowym i regionalnym/lokalnym — należy prowadzić politykę europejską zmierzającą do faktycznego rozwoju sieci parków przemysłowych i technologicznych, jednocześnie nie tracąc z oczu ani zasady pomocniczości zawartej w traktatach, ani przepisów europejskich, szczególnie tych, które dotyczą konkurencji.

7.2.2 Komitet zaleca podejście globalne i zintegrowane, obejmujące siódmy europejski program ramowy na rzecz badań, rozwoju technologicznego i demonstracji, środki finansowe z Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego (EFI) i Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI), inicjatywę na rzecz wzrostu gospodarczego, fundusze strukturalne, wieloletni program na rzecz przedsiębiorstw i przedsiębiorczości, środki przewidziane w ramach nowej polityki partnerstwa, program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji (PKI), jak również wspólnotowe programy edukacyjne i szkoleniowe, nie zaniedbując jednocześnie wytycznych OWPG 2005-2008. Pozwoli to zapewnić większą elastyczność w doborze wykorzystywanych środków oraz spójność, koordynację i uproszczenie, chociażby w zakresie dostępu do programów i prezentacji tego samego projektu z różnych punktów widzenia. Celem jest tu wsparcie, na szczeblu międzyregionalnym i ponadregionalnym, zintegrowanych programów współpracy pomiędzy parkami przemysłowymi i technologicznymi a okręgami przemysłowymi po to, by utworzyć sieci ogólnoeuropejskie.

7.2.3 W odniesieniu do mechanizmów nowego programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji (patrz INT/270, grupa analityczna), EKES zaleca, by program na rzecz innowacji i przedsiębiorczości oraz program strategicznego wsparcia w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych (ITC) odnosiły się w bezpośredni sposób do tworzenia sieci parków przemysłowych i technologicznych i okręgów przemysłowych, zwłaszcza odnośnie ich finansowania w początkowym okresie, ich rozbudowy dzięki łatwiejszemu dostępowi do kapitału wysokiego ryzyka oraz dzięki środkom skoncentrowanym na wdrażaniu i skuteczniejszym stosowaniu ITC poprzez inicjatywy „e-Europa” oraz „i2010”. Istotne jest, by nowe mechanizmy PKI zapewniały wsparcie dla sieci parków i okręgów przemysłowych i technologicznych, również po to, by promować udział MŚP w siódmym programie ramowym Wspólnoty Europejskiej na rzecz badań, rozwoju technologicznego i demonstracji.

7.2.4 W związku z programami szczegółowymi zawartymi w siódmym programie ramowym, zwłaszcza z programami „Możliwości”, „Ludzie” i „JRC” (Wspólny Ośrodek Badań), EKES zaleca:

- zwiększyć środki wsparcia dla MŚP, szczególnie przeznaczonego na badania naukowe, organizacje i stowarzyszenia przedsiębiorstw. Należy w pełni uznać prawo ogólnoeuropejskich sieci parków przemysłowych i technologicznych oraz klastrów lub okręgów przemysłowych do składania wniosków badawczych;
- wprowadzić środki wspierające pełne wykorzystanie wiedzy i potencjału badawczego regionów europejskich, rozwój parków przemysłowych technologicznych oraz klastrów przemysłowych, jak również ich łączenie się w sieci europejskie i ogólnoeuropejskie; finansować prognozykę technologiczną („foresight activities”), by umożliwić tworzenie średnio- i krótkoterminowych projektów i strategii, równoległe do prognozyki związanej z naukami społeczno-ekonomicznymi i humanistycznymi, w ramach programu szczegółowego „Współpraca”;
- udostępnić wystarczające zasoby finansowe i kadrowe przewidziane w działaniu „drogi współpracy oraz partnerstwa między przemysłem i szkolnictwem wyższym” w ramach programu szczegółowego „Ludzie”, aby lepiej odpowiadać na potrzeby parków przemysłowych i technologicznych oraz klastrów przemysłowych; chodzi szczególnie o to, by naukowcy znali specyfikę rozwoju MŚP;
- czuwać nad tym, by wiedza fachowa zgromadzona przez Wspólny Ośrodek Badań była w pełni dostępna dla parków przemysłowych i technologicznych oraz klastrów przemysłowych, zwłaszcza poprzez finansowanie ich udziału w niebezpośrednich działaniach związanych z tworzeniem sieci powiązań, pobudzaniem aktywności szkoleniowej i mobilności oraz budową platform technologicznych z wykorzystaniem europejskiej wysokiej wartości dodanej oferowanej przez JRC i jego instytucje, szczególnie IPTS w Sewilli.

7.2.5 Odnosnie do EFI, EBI, inicjatywy na rzecz wzrostu gospodarczego oraz funduszy strukturalnych i funduszu spójności, zgodnie z decyzjami podjętymi podczas szczytu Rady Europejskiej w marcu 2003 r., należy powiększyć i ulepszyć synergię w dziedzinie badań i innowacji pomiędzy funduszami wspólnotowymi, EFI a EBI. Jednocześnie, Rada Europejska podkreśliła jak ważnym jest to, by podmioty lokalne i regionalne przyjęły większą odpowiedzialność za strategię lizbońską w jej trzech wymiarach (gospodarczym, społecznym i środowiskowym). EKES zaleca intensyfikację wysiłków podczas korekty polityki spójności — której celem jest zagwarantowanie spójności, konkurencyjności i współpracy terytorialnej — zwiększenie środków przyznawanych na innowacje i rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy, aby uprzedzać i pobudzać przemiany gospodarcze przyczyniające się do wzrostu konkurencyjności i przewagi konkurencyjnej, a także podnosić kwalifikacje zawodowe pracowników, zwłaszcza w nowych państwach członkowskich. W tym celu należy rozwijać działalność parków przemysłowych i technologicznych, klastrów przemysłowych i tworzonych przez nie sieci, zwłaszcza poprzez akcentowanie europejskiej współpracy terytorialnej i współpracy pomiędzy podmiotami publicznymi i prywatnymi (partnerstwa publiczno-prywatnym — PPP), a także w ramach programów finansowania takich jak inicjatywa EFI „Innowacja 2010”.

7.2.6 Piąty wieloletni program na rzecz przedsiębiorstw i przedsiębiorczości, jak i Europejska Karta Małych i Średnich Przedsiębiorstw, pośród istotnych działań wymieniają rozwój edukacji i szkolenia zawodowego przedsiębiorców, wprowadzenie środków pozwalających na szybsze i mniej kosztowne zakładanie przedsiębiorstw, modernizację ram prawnych i przepisów, przygotowywanie większej liczby wykwalifikowanych pracowników, uproszczenie dostępu do usług za pośrednictwem internetu, poprawę warunków finansowo-podatkowych, zwiększenie możliwości technologicznych MŚP, poprawę dostępu do wzorców i doświadczeń związanych z e-biznesem. Komitet zawsze gorąco popierał działania wspólnotowe o szczególnym znaczeniu dla parków przemysłowych i technologicznych oraz klastrów przemysłowych.

7.2.7 Zdaniem EKES-u należy życzyć sobie, by nowa europejska polityka sąsiedztwa — zwłaszcza jej część, która stanowi kontynuację zakresu działań 2 i 3 programu INTERREG — włączyła do finansowanych działań wspierających sieci międzyregionalne, ponadregionalne, europejskie i ogólnoeuropejskie również te działania, które dotyczą parków przemysłowych i technologicznych oraz klastrów przemysłowych.

7.2.8 Komitet optuje za współpracą — z agencjami zatrudnienia na szczeblu państw członkowskich, a na szczeblu europejskim ze wszystkimi podmiotami systemu instytucji pracującymi na rzecz tworzenia miejsc pracy — po to by parki przemysłowe były w stanie tworzyć nowe miejsca pracy, korzyst-

tając z możliwości płynących z pracy w sieci. Trzeba zadbać o to, by przedsiębiorstwa, organizacje reprezentujące zatrudnionych, społeczności lokalne i organizacje pozarządowe odegrały swą rolę w tworzeniu stanowisk na wysokim poziomie, stanowiących istotny aport wiedzy dodatkowej (ukrytej). Należy zagwarantować, by osoby pracujące w parkach przemysłowych mogły nieprzerwanie uczestniczyć w szkoleniach, kształceniu ustawicznym i przekwalifikowaniu zawodowym, które pozwolą im dostosować się do przemysłowej restrukturyzacji. Jak stwierdzono w opinii EKES-u nr 1073/2005 przyjętej w dn. 28 i 29 września 2005 r. (CCMI/019), należy podkreślić, że dialog społeczny i zaangażowanie pracowników są kluczowe dla antycypowania i kontrolowania przemian w przemyśle.

7.2.9 Komitet nalega na stosowanie środków skierowanych na poprawę europejskich systemów edukacji i kształcenia zawodowego, zdolnych podtrzymać rozwój nowych paradygmatów produkcji i konsumpcji z poszanowaniem środowiska, zwłaszcza poprzez prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleniowych skoncentrowanych na przekształcaniach sieci parków przemysłowych i technologicznych oraz klastrów przemysłowych. Realizacja nowych programów nauczania i kształcenia zawodowego w parkach i klastrach przemysłowych mogłaby przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności dla młodzieży europejskiej kariery w przemyśle lub branżach technologicznych, które wymagają wysokich kwalifikacji.

7.2.10 Zgodnie ze swoim wcześniejszym stanowiskiem w tej sprawie — zwłaszcza z opinią 374/2005 z 12 kwietnia 2005 r. w sprawie europejskich okręgów przemysłowych — EKES podkreśla znaczenie utworzenia europejskiej platformy parków i okręgów przemysłowych jako biegunów innowacji (europejskiej platformy biegunów innowacji), w celu wypracowania wspólnego stanowiska strategicznego i wspólnych działań na rzecz rozwoju potencjału, a także w celu umożliwienia kulturowego rozwoju związków zawodowych i przemysłowych organizacji zawodowych, we współpracy z kompetentnymi podmiotami zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego. W tym kontekście należy podjąć wysiłek i wykorzystać wszystkie instrumenty stosowane do transferu wiedzy i innowacji: wymianę sprawdzonych praktyk, określenie zharmonizowanych wymagań podstawowych w zakresie identyfikacji, określenie wspólnych metod szkoleniowych, bezpośredni dostęp do fachowej wiedzy JRC, utworzenie wspólnej terminologii i klasyfikacji, wykorzystanie możliwej synerгии między parkami i klastrami przemysłowymi różnych państw oraz zachęcanie do korzystania z tej synerгии, oferując tym strukturom możliwość bezpośredniego udziału we wspólnotowych programach i inicjatywach. Jednocześnie należy rozwijać wspólne systemy ocen, raportowania i porównywania wyników parków przemysłowych i technologicznych oraz europejskich okręgów przemysłowych.

Bruksela, 14 grudnia 2005 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND